

Sondevoeding geven aan uw kind

www.nwz.nl

Inhoud

Wat is sondevoeding?	3
Waarom sondevoeding?	3
Hoe geeft u sondevoeding?	4
Controleren of de sonde goed zit	6
Medicijnen geven via de sonde	8
Verzorging bij sondevoeding	9
Problemen met de sonde	11
Vragen?	15
Invullen door verpleegkundige Noordwest	16
Bijlage	17

Uw kind krijgt sondevoeding en mag naar huis. Belangrijk is dat u leert hoe u de sondevoeding aan uw kind geeft, zodat ook thuis de toediening goed verloopt. De verpleegkundige oefent deze handeling uitgebreid met u. Sondevoeding geven en de sonde controleren zijn risicovolle handelingen. Daarom is er een checklist die u samen met de verpleegkundige doorneemt. Zodra u de handelingen helemaal beheerst, ondertekent u de checklist. Vanaf dat moment bent u verantwoordelijk voor een zorgvuldige uitvoering thuis. Natuurlijk kunt u bij problemen altijd contact opnemen met de verpleegkundige van de kinderthuiszorg of de behandelend arts. In deze folder leest u alle informatie en instructies. Ook vindt u achterin het voedingsvoorschrift voor uw kind.

■ **Wat is sondevoeding?**

Sondevoeding is dunne, vloeibare voeding die via een flexibel slangetje - de sonde – direct in de maag of twaalfvingerige darm loopt. Uw kind proeft de voeding dus niet. Soms krijgt een kind iets van de smaak mee tijdens een boertje. Sondevoeding bevat alle voedingsstoffen die uw kind nodig heeft, zoals eiwitten, vetten, koolhydraten, vitamines en mineralen. Er zijn verschillende voedingen beschikbaar, afhankelijk van wat uw kind nodig heeft. Zo is het voor pasgeboren kinderen mogelijk om afgekolfde borstvoeding via de sonde te krijgen. Sondevoeding kan normale voeding helemaal of gedeeltelijk vervangen.

■ **Waarom sondevoeding?**

Sondevoeding kan nodig kan zijn als:

- uw kind zelf niet (voldoende) kan eten of drinken
- uw kind naast de normale voeding extra voeding nodig heeft om aan te sterken
- uw kind veel energie nodig heeft en sondevoeding minder energie kost dan zelf eten

Uw kind kan tijdelijk sondevoeding krijgen, maar ook voor langere tijd. De behandelend arts of de diëtist bespreekt dit met u.

■ Hoe geeft u sondevoeding?

Een neusmaagsonde is een flexibel slangetje dat via de neus ingebracht wordt tot in de maag of in de twaalfvingerige darm.

Sondevoeding geeft u per portie of druppelsgewijs. Per portie betekent dat u een paar keer per dag een bepaalde hoeveelheid voeding toedient. Bij druppelsgewijze toediening loopt de voeding druppel voor druppel door de sonde met behulp van een pomp. Dit kan de hele dag zijn, of alleen een bepaald deel van de dag of nacht.

Toediening per portie

U geeft een portie sondevoeding met behulp van een spuit of toedieningssysteem. De spuit sluit u op de sonde aan. Als u de voeding heeft gegeven, koppelt u de spuit weer los en sluit u de sonde af.

Wat heeft u nodig?

- de juiste hoeveelheid voeding op kamertemperatuur
- de toedieningsspuit
- spuit van 10 ml voor controle sondepositie (spuitmaat afhankelijk van de grootte van het kind)
- 2-5 ml lauw water om de sonde door te spoelen
- eventueel speentje
- eventueel pH-indicatorpapier

Wat moet u doen?

- was uw handen met water en zeep
- controleer of de sonde op de juiste diepte zit door:
 - te kijken of de pleister nog goed vastzit op de sonde en de wang
 - te kijken of het markeringspunt op de sonde dat de juiste ingebrachte lengte aangeeft nog klopt
 - zo mogelijk de mond/keelholte te inspecteren: ligt de sonde zichtbaar in de keel en ligt deze niet opgekruld?
- bij kind jonger dan 1 maand oud: verwijder zo nodig overtollig lucht uit de maag met een toedieningsspuit

- plaats de toedieningsspuit (zonder stamper) op de sonde
- vul de spuit met een deel van de voeding
- laat de voeding langzaam inlopen (geef eventueel een zetje met de stamper). De inloopsnelheid van de voeding moet ongeveer gelijk zijn aan de snelheid waarmee uw kind normaal drinkt
- wanneer de voeding te snel inloopt, laat u de stamper erop en spuit u de voeding langzaam in
- blijf bij uw kind en bied eventueel een speentje aan tijdens de voeding
- neem eventueel uw kind op schoot
- spuit de sonde na de voeding door. Bij kind jonger dan 1 maand met 1/2-3 ml lucht, bij kind ouder dan 1 maand met minimaal 2-5 ml water. Hierdoor zit geen voeding meer in de sonde
- sluit de sonde af na de voeding

Druppelsgewijze toediening

Druppelsgewijze toediening gebeurt met behulp van een voedingspomp. Daarbij hoort een pompset die de sonde met het pak of de fles sondevoeding verbindt. De snelheid van toediening kan met de pomp nauwkeurig worden ingesteld. Bij een neussonde die tot in de dunne darm is ingebracht, is alleen druppelsgewijze toediening mogelijk.

Wat heeft u nodig?

- de juiste hoeveelheid voeding op kamertemperatuur
- sondevoedingssysteem
- sondevoedingspomp
- spuit van 10 ml voor controle sondepositie
- warm water
- eventueel pH-indicatorpapier om de zuurgraad van het maagsap te meten

Wat moet u doen?

- was uw handen met water en zeep
- controleer of de sonde op de juiste diepte zit door:
 - te kijken of de pleister nog goed vastzit op de sonde en de wang
 - te kijken of het markeringspunt op de sonde dat de juiste ingebrachte

lengte aangeeft nog klopt

- zo mogelijk de mond/keelholte te inspecteren: ligt de sonde zichtbaar in de keel en ligt deze niet opgekruld?

- bij kind jonger dan 1 maand: verwijder zo nodig overtollig lucht uit de maag
- sluit het systeem aan op de sondevoeding
- vul het systeem met voeding
- sluit het gevulde systeem aan op de sonde
- stel de juiste dosering en snelheid van de voeding in op de pomp
- de voeding loopt in
- spuit de sonde na de voeding door. Bij kind jonger dan 1 maand met 1/2-3 ml lucht, bij kind ouder dan 1 maand met minimaal 2-5 ml water. Hierdoor zit geen voeding meer in de sonde
- sluit de sonde af na de voeding

■ Controleren of de sonde goed zit

Een sonde is vastgemaakt met een pleister op de huid. Soms kan de sonde wat verschuiven, bijvoorbeeld door hard trekken, hoesten, niezen of braken. Daarom is het belangrijk dat u vóór elke handeling controleert of de sonde nog op de juiste plek zit:

- zit de pleister nog goed vast op de sonde en de wang?
- klopt het markeringspunt op de sonde dat de juiste ingebrachte lengte aangeeft?
- ligt de sonde zichtbaar in de keel en niet opgekruld?

Twijfelt u of de sonde goed zit? Of is uw kind benauwd, is er blauwverkleuring van de huid, pijn, zweten, angst, veel braken of verschuiving van de sonde? Dan is het heel belangrijk om de pH te meten. Zo controleert u of de sonde goed zit voordat u sondevoeding geeft.

Ook kunt u tijdens het doorspuiten van de sonde of tijdens de voeding ontdekken dat de sonde niet goed zit. Uw kind wordt bijvoorbeeld benauwd of gaat hoesten of braken. Als u twijfelt of de sonde goed zit, moet u gelijk stoppen met de voeding. Eerst controleert u de ligging van de sonde met een pH-meting.

Hoe doet u een pH-meting?

Een pH-meting is een methode om de zuurgraad van maagsap te meten.

1. Trek een kleine hoeveelheid vocht op uit de sonde

- spuit met een voedingsspuit van 10 ml de neusmaagsonde door met 2-5 ml lucht (afhankelijk van de grootte van het kind en de maat van de sonde). Zo spuit u de sonde 'los' van de maagwand en verwijdert u eventueel aanwezig vocht uit de maagsonde
- trek vocht op

Belangrijk: bepaal de pH **niet** binnen een uur na toedienen van voeding of medicatie. Zorg dat de sonde geen voeding of medicatieresten bevat voordat u vocht opzuigt (spuit zo nodig door met 1-3 ml lucht, zodat er geen voeding in de sonde is).

2. Kijk goed hoe het vocht eruitziet

- is het helder of troebel, half verteerde voeding, lichtbruin, grasgroen, bloederig of donkerbruin (bloed/maagsap)? Dan is het mogelijk vocht uit de maag
- is het heldergeel, donkergroen of kleurloos? Dan is het mogelijk vocht uit de darm
- is het dik-vloeibaar, helder of gebroken wit, met verschillende kleuren slijm (vergelijk eventueel met het vocht bij uitzuigen)? Dan is het mogelijk vocht uit de luchtwegen

Neem contact op met de arts/kinderthuiszorg als u twijfelt of het opgetrokken vocht echt uit de maag komt.

3. Bepaal vervolgens de pH met een pH-strip met waarden in ieder geval tussen 2.0 en 9.0 en stapjes van 0.5 punt. Lees voor gebruik de gebruiksaanwijzing.

- bij een pH van ≤ 5.5 ligt de sonde zeer waarschijnlijk in de maag (zuurremmers hebben geen invloed op de pH)
- bij een pH > 5.5 is het onduidelijk waar de tip van de sonde ligt: in de maag, in de slokdarm, de dunne darm of de luchtwegen. Wacht met voeden en herhaal de pH-meting na 30-60 minuten

- is de pH bij een tweede meting weer $> 5,5$, vraag dan advies aan de behandelend arts of de kinderthuiszorg. Zo nodig verwijdert de arts/verpleegkundige de sonde en wordt een nieuwe ingebracht

Komt er geen vocht omhoog?

- spuit (snel) 2-4 ml lucht in en probeer het opnieuw
- lukt het nog niet? Zorg dat uw kind op de (andere) zij gaat liggen. Wacht vervolgens 15-30 minuten en probeer opnieuw vocht op te trekken
- lukt het nog steeds niet? Breng dan de neusmaagsonde 5-10% van de ingebrachte lengte verder in en trek daarna eventueel 5-10% terug. Probeer vervolgens opnieuw vocht op te trekken
- lukt het weer niet? Bel dan de behandelend arts/ kinderthuiszorg voor een oplossing

■ Medicijnen geven via de sonde

Ook kan uw kind medicijnen krijgen via de sonde.

Wat heeft u nodig?

- de juiste medicijnen en medicatiespuitje
- een lege 10 ml spuit voor controle van de sonde
- 5 ml spuitje met lauw water
- eventueel pH-indicatorpapier

Wat moet u doen?

- controleer de medicijnen op juistheid, dosering en houdbaarheid
- trek de medicijnen op in een spuitje (gebruik voor elk medicijn een apart spuitje)
- controleer of de sonde op de juiste diepte zit door:
 - te kijken of de pleister nog goed vastzit op de sonde en de wang
 - te kijken of het markeringspunt op de sonde dat de juiste ingebrachte lengte aangeeft klopt
 - zo mogelijk de mond/keelholte te inspecteren: ligt de sonde zichtbaar in de keel en ligt deze niet opgekruld?
- als u medicijnen geeft, stop dan altijd de eventueel lopende voeding

- spuit de medicatie voorzichtig in de sonde
- spoel de sonde door met 2-5 ml lauw water
- sluit de sonde weer af of sluit bij druppelsgewijze sondevoeding de voeding weer aan

Twijfelt u of het goed gaat?

Twijfelt u of het goed gaat, bijvoorbeeld omdat uw kind benauwd is, hoest, pijn heeft of braakt? Of denkt u dat de sonde is verschoven? Meet dan de pH met behulp van pH-indicatorpapier. Zie: ‘Hoe doet u een pH-meting?’

Klontering voorkomen

Medicijnen kunnen plakkerig of korrelig zijn. Daardoor kan de sonde verstopt raken. Spuit daarom de sonde achteraf goed na met lauw water. Zijn de medicijnen niet vloeibaar maar bijvoorbeeld in poedervorm? Los deze dan op met water en niet met voeding. Zo voorkomt u klontjes.

■ Verzorging bij sondevoeding

Hygiëne

Sondevoeding en de hulpstukken zijn gevoelig voor groei van bacteriën. Te veel bacteriën kunnen misselijkheid of diarree veroorzaken.

- bewaar een geopend pak sondevoeding altijd in de koelkast, maar nooit langer dan 24 uur
- haal de sondevoeding een uur voor toediening uit de koelkast
- laat de sondevoeding nooit in de zon staan of lang in een warme kamer
- let op de houdbaarheidsdatum
- was uw handen voordat u sondevoeding geeft en leg alle materialen op een schoon oppervlak
- spuit de sonde na gebruik door met water (bij kind jonger dan 1 maand mag dat ook met lucht) en sluit hem af met het dopje
- vervang het toedieningssysteem in elk geval elke 24 uur
- spoel de spuitbus en stamper los van elkaar en laat drogen
- vervang spuiten waarmee voeding of medicatie is gegeven elke dag
- vervang spuiten waarmee de sonde is gecontroleerd of doorgespoeld minimaal 2 keer per week

- bewaar spuiten (spuithuls en stamper los van elkaar) op een droge plek, bijvoorbeeld in de koelkast

Mondverzorging

Kinderen die sondevoeding krijgen, eten of drinken zelf weinig of helemaal niets. Ze maken minder speeksel aan, waardoor er irritaties of zelfs infecties in de mondholte kunnen ontstaan.

Poets daarom bij uw kind de tanden 2-3 keer per dag en maak bij baby's de mond 3 keer per dag schoon met een gaasje gedrenkt in water. Smeer de lippen dun in met vaseline of lippenbalsem.

Sonde vastplakken

Uw kind mag de sonde niet lostrekken. Zorg dus dat de sonde goed vastgeplakt zit.

Verwijder regelmatig oude pleisters, maak de wang goed schoon en plak er een nieuwe pleister op.

Hoe wisselt u de pleister?

- vertel uw kind wat u gaat doen
- leg de nieuwe pleisters klaar
- was uw handen met zeep
- houd uw kind goed vast
- verwijder voorzichtig de oude pleisters
- houd de sonde met een hand goed vast zodat deze op zijn plaats blijft
- breng de nieuwe pleister aan, zo mogelijk op een andere plaats op de huid om irritatie te voorkomen
- was uw handen hierna weer met zeep

Sonde verwisselen

De meeste kinderen die langdurig sondevoeding krijgen, gebruiken de flowcare sonde. Deze siliconen sonde moet om de 6 weken worden gewisseld. De verpleegkundige spreekt met u af wie dat doet en waar dat gebeurt.

Sonde verwijderen

Als u zelf de sonde moet verwijderen, doet u dat als volgt:

- vertel uw kind wat u gaat doen
- was uw handen met zeep
- maak de pleisters los
- zorg dat de sonde dicht is
- trek de sonde er in vlotte beweging uit
- was uw handen hierna weer met zeep

■ Problemen met de sonde

De voeding loopt niet door

Hoe kan het komen?

- sonde of toedieningssysteem is dichtgedrukt
- regelklem van het systeem staat dicht
- sonde is verstopt

Wat moet u doen?

- kijk of de regelklem open staat
- schuif de regelklem van het systeem open
- als de sonde verstopt is, zie: 'De sonde is verstopt'

De sonde is verstopt

Hoe kan het komen?

- de sonde is niet regelmatig doorgespoeld
- de sonde is niet met voldoende water doorgespoeld
- medicijnen zijn niet fijn genoeg of voldoende opgelost
- de sonde heeft te lang in de zon gelegen en is hard geworden
- er zit een knik in de sonde

Hoe voorkomt u verstopping?

- spuit na elke portie sondevoeding de sonde door met water (bij kind jonger dan 1 maand ook met lucht)
- spuit bij continue sondevoeding tussen de flessen/zakken door de sonde

met water door

- spuit voor en na het geven van medicijnen de sonde met water door

Wat moet u doen bij verstopping?

- spuit met een 10 ml spuit de sonde voorzichtig door met water of lucht
- masseer de sonde bij zichtbare verstopping zachtjes
- laat de verpleegkundige een nieuwe sonde inbrengen

Geen vocht omhoog bij controle

Hoe kan het komen?

- de maagsonde is naar de slokdarm of twaalfvingerige darm opgeschoven
- de maagsonde ligt in een plooi van de maag waardoor deze vacuüm trekt

Wat moet u doen?

- spuit (snel) 2-4 ml lucht in en probeer het opnieuw
- lukt het nog niet? Zorg dat uw kind op de (andere) zij gaat liggen. Wacht vervolgens 15-30 minuten en probeer opnieuw vocht op te trekken
- lukt het nog steeds niet? Breng dan de neusmaagsonde 5-10% van de ingebrachte lengte verder in en trek daarna eventueel 5-10% terug. Probeer vervolgens opnieuw vocht op te trekken
- lukt het weer niet? Bel dan met de behandelend arts / kinderthuiszorg

Uw kind heeft prikkelhoest, is benauwd of verslikt zich in de sondevoeding

Hoe kan het komen?

- de sonde is verschoven en mogelijk in de luchtpijp terechtgekomen

Wat moet u doen?

- stop de sondevoeding gelijk
- doe een pH-meting om te kijken of de sonde goed zit
- zit de sonde niet goed? Sluit de sonde dan af en verwijder deze voorzichtig
- is de pH wel goed, maar houdt uw kind klachten? Neem dan contact op met de arts of kinderthuiszorg

De sonde komt eruit via de mond of zit opgekruld achter in de keel

Hoe kan het komen?

- veel hoesten of braken

Wat moet u doen?

- stop de sondevoeding gelijk
- maak de pleister los van de wang/neus en trekt de sonde voorzichtig uit de neus
- neem contact op met uw behandelend arts/kinderthuiszorg

Irritatie van de neus, neusrug en wang

Hoe kan het komen?

- de sonde drukt mogelijk tegen de rand van de neus

Wat moet u doen?

- plak de sonde niet te strak af
- vervang vuile pleisters
- plak pleisters steeds op een andere plaats
- breng de sonde eventueel in een ander neusgat in
- smeer de neus in met vaseline

Misselijkheid en braken

Hoe kan het komen en wat kunt u doen?

- te snelle toediening van de voeding
 - geef de voeding langzamer, of geef eerst een halve voeding, wacht 10 minuten en geef dan de rest
- te snelle uitbreiding van de voeding of te geconcentreerde voeding
 - overleg met de arts of diëtist over de hoeveelheid of concentratie van de voeding
- gebruik van medicijnen
 - overleg met de arts

- verkeerde ligging van de sonde
→ laat een nieuwe sonde plaatsen door de verpleegkundige
- maag- of darminfectie
→ overleg met de arts

Diarree en buikkrimp

Hoe kan het komen en wat kunt u doen?

- te snelle toediening van de voeding
→ geef de voeding langzamer, of geef eerst een halve voeding, wacht 10 minuten en geef dan de rest
- te snelle uitbreiding van de voeding of te geconcentreerde voeding
→ overleg met de arts of diëtist over de hoeveelheid of concentratie van de voeding
- voeding is bedorven
→ controleer de houdbaarheid
- voeding is niet geschikt en wordt niet verdragen
→ overleg met arts/diëtist
- gebruik van medicijnen
→ overleg met de arts
- verkeerde ligging van de sonde
→ plaats een nieuwe sonde
- maag- of darminfectie
→ overleg met de arts

Obstipatie/ harde ontlasting

Hoe kan het komen?

- door gebruik van sondevoeding kan ontlasting er anders uitzien en minder vaak komen
- uw kind krijgt minder vocht
- uw kind krijgt te weinig voedingsvezels binnen
- uw kind krijgt te weinig beweging
- het is warm weer
- door bepaalde medicatie

Wat kunt u doen?

- overleg met de arts of diëtist

Emotionele / sociale problemen

Hoe kan het komen?

- een neussonde valt op en uw kind kan zich schamen
- mensen maken opmerkingen
- uw kind kan gepest worden

Wat kunt u doen?

- praat erover thuis, op school en met uw arts
- zo nodig kunt u psychosociale hulp krijgen in het ziekenhuis

■ Vragen?

Binnen 24 uur na opname

Neem contact op met de kinderafdeling van:

- locatie Alkmaar kinderafdeling, telefoonnummer 072 - 548 2980
- locatie Alkmaar neonatologie, telefoonnummer 072 - 548 2970
- locatie Den Helder, telefoonnummer 0223 - 69 6360

Na 24 uur na opname

Neem contact op met de thuiszorg die de sondevoeding bij uw kind begeleidt.

■ Invullen door verpleegkundige Noordwest

Voedingsvoorschrift voor

Type sonde: maat/ch:

Diepte:

Datum ingebracht :

Deze sonde moet elke weken worden vervangen

Type voeding:

- uw kind krijg porties voeding m.b.v. spuit / pomp
(*doorhalen wat niet van toepassing is*)

Per 24 uur ml, verdeeld over portie(s) van ml

Voedingstijden:

Snelheid van de pomp ml/uur (indien porties via de pomp)

of:

- uw kind krijgt continu voeding

Per 24 uur ml, snelheid van de pomp ml/uur

■ Bijlage

Deze checklist vult u samen in met de verpleegkundige

Waar 'ouder' staat, wordt ook 'verzorger' bedoeld.

Vorbereiding	ouder 1 / datum	paraaf	ouder 2 / datum	paraaf
verpleegkundige geeft de instructie- folder				
ouders lezen de folder				
verpleegkundige bespreekt instructie- folder met ouders				
verpleegkundige voert handeling 2 keer uit; ouder kijkt mee				
1e keer				
2e keer				
verpleegkundige bespreekt verantwoor- delijkheid en aansprakelijkheid van de ouder				
Uitvoering van de handeling door ou- der/verzorger	ouder 1 / datum	paraaf	ouder 2 / datum	paraaf
verpleegkundige geeft de instructiefol- der				

ouder voert handeling 2 keer uit onder toezicht:				
<ul style="list-style-type: none"> • klaarleggen materialen • controleren mond-keelholte en sonde • eventueel controle pH • vullen van spuit/systeem • eventueel instellen pomp • voeding geven • sonde spoelen en zorg afronden • pleister zelfstandig vervangen 				
1e keer				
2e keer				
ouder kan problemen en oplossingen benoemen bij alle bovengenoemde punten. De verpleegkundige neemt dit met ouders door				

	ouder 1 / datum	paraaf	ouder 2 / datum	paraaf
ouder voert handeling zelfstandig uit, weet waar hij/zij op moet letten en wat hij/zij moet doen bij problemen. De verpleegkundige kijkt mee				
ouder voelt zich goed in staat bovenstaande handelingen uit te voeren				
ouder is in staat bovenstaande handelingen goed uit te voeren				

Aandachtspunten

.....

.....

.....

.....

.....

Handtekening 1e ouder

Handtekening 2e ouder

Noordwest Ziekenhuisgroep

Postbus 501

1800 AM Alkmaar

www.nwz.nl

tel 072 - 548 4444

Colofon

Redactie kindergeneeskunde
communicatie

Druk Ricoh

Bestelnummer 264305

Op alle onderzoeken en behandelingen van Noordwest Ziekenhuisgroep zijn de algemene voorwaarden van Noordwest Ziekenhuisgroep van toepassing, zie www.nwz.nl